

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Mai multe mănăstiri!

(+) Asta au fost în toată vremea chinoviile și lavrele vrednice de menirea lor: ostroave ale păcii, bastioane ale credinței, răsadnițe ale sfințeniei și focare ale culturii. Binele ce l-au făcut lumii smeriții lăcuiitori ai sălașelor acestora binecuvântate nu-i peană să-l prindă pe hârtie, nici graiu să-l poată spune. Căci, chiar și abstrăgând dela comoara de haruri câștigate pe seama obștiilor dreptmăritoare de acea „immense force d'intercession” (vorba lui Montalembert) atât de bine simțită și adânc cinstită de mulțimile închinătoare, și chiar și trecând cu vederea zelul lor rodnic întru vestirea cuvântului, stăruința lor întru alcătuirea atâtor capodopere liturgico-euhologice, durarea alor nenumărate biserici și școale la sate, catedrale și universități la orașe, orfanotrofii, asile și bolnițe pretutindenea unde numai au luat ființă așezări monahale, — cine va fi în stare să prefuiască după cuviință vredniciile câștigate de tagmele călugărești, nu pe tărîmurile pomenite, ci pe unul cu totul profan, pe tărîmul economic? De prisos să ne pierdem în trecut. Ajunge să știm că Salesienii fericitului Don Bosco au deschis numai în Italia (dela 1878 încoace) șase școale mari economice, pentru misionarii din coloniile italiene și din patria-mamă, aceiași mai având asemenea așezăminte și în Belgia (2), Spania (1), Germania (2), Franța (2), Irlanda (2), Elveția (1) și Ungaria (1). Josefînii lui Murialdo fac același lucru tot în țara lui Dante. Cisterciensii în Spania, alții în alte părți ale globului.

Lumea creștină are motive, cu vârf și îndesat, să stimeze cinurile călugărești. Lucru pe care îl și fac, fără deosebire, creștinii de bun simț și înțelegători ai valorilor etico-morale. Neamul nostru se întrece într'astu cu oricare dintre neamurile Răsăritului și Apusului. Istoria lui e istorie de sate și mănăstiri, precum bine știm cu toții. Și e păcat greu față de trecut uitarea acestui fapt. Păcat de care ne-am făcut vinovați îndeosebi noi uniții, cari atâta auzim și atâta vorbim de spirit și spiritualitate, suprafiresc și jertfelnicie, lăsând în paragină lăcașurile spiritualității și ale jertfelniciei per excellentiam: mănăstirile, pe cari le-am avut, fără să ne prea batem capul cu reînvierea acestora și clădirea altora.

Anii din urmă arată schimbare mare în această privință. Incepem să ne dăm seama de enormele rezervoare de forțe ce reprezintă mănăstirile, și vădăm interes față de ele. Avem deja câteva înjghebări călugărești, și simțim tot mai imperios lipsa mai multora. Cei care înțeleg mai bine acest lucru sunt marii noștri ierarhi. Știm cât i-a zăcut la inimă, și cât a făcut păr. Mitropolit, pentru congregația de surori; nu-i taină nici grija ce o poartă păr. episcop Frențiu călugărilor și călugărițelor; cunoaștem și simțămintele calde ce nutresc acelorași Preasfințiii dela Lugoj și Baiamare, și notăm cu nespuse bucurie daniile de câte 50.000 (cincizeci mii) Lei ale păr. episcop IULIU al Clujului pentru refacerea mănăstirilor din Lupșa Munților Apuseni și Strâmbu Someșului. Valurile mulțimilor pe cari le-a văzut revărsându-se spre mănăstirea Bixadului și a Niculei i-au vorbit inimii sale de Părinte și mare Păstor mai convingător și mai presant ca orice cuvânt retoric. Cum era să nu răspundă unei indicații atât de limpezi și de luminoase? — Deie Domnul ca și această pildă să aibă răsunet în cât mai multe inimi, ca să putem vedea, cât mai curând, ridicându-se și înflorind, în toate părțile provinciei noastre bisericesti, puternice și sfinte cetăți ale idealismului creștin, concretizat în cel mai elocvent chip în viața monahicească.

Noua generație

La 'nceput de an școlar — Apelul Franței — Apelul nostru

de A. C. ALBINUS

Impărate ceresc de început de an. Tot ce se poate mai mișcător. Fețele copiilor sunt ude de lacrimile mamei care, trimițându-i la școală, l-au sărutat și i-au binecuvântat. În fața sfântului altar, apoi, primesc un nou sărut și o nouă binecuvântare: sărutul și binecuvântarea mamei noastre spirituale, sfânta Maică Biserică.

Și, au nevoie acești copii de toate binecuvântările, pentru că opera pe care o săvârșesc în școală, este o operă grandioasă: în școală și prin școală devin oameni. Firește, nu li este îngăduit să se mulțumească să ajungă oameni de duzină; datoria lor este să se năzuiască să devină oameni superiori, de elită, adevărate forțe sociale. Căci elita dă tonul într'o țară. De ea atârnă prosperitatea și viitorul unui neam. Unde această elită lipsește, decadența e fatală. Este elocvent, în această privință, exemplul Rusiei Țariste.

Iar pentru a deveni om superior, e necesară cultivarea tuturor calităților; e nevoie, în prima linie, de solide convingeri religioase și morale. O, de ar înțelege și noua noastră generație, că un om fără credință e o ființă incompletă; că necredința e o adevărată boală a sufletului; și că, dimpotrivă, a crede e o forță.

Veni Sancte... Spiritul Sfânt să lumineze noua generație, ca să cunoască ce e viața. Să știe că viața nu e trândăvie, ci e lucrare; nu e negațiune, ci o mare afirmare. Să știe că viața se rezumă în credință, nădejde și dragoste. Viața înseamnă a crede în omenire, în patrie, și în împărăția cerului. Viața este a nădăjdui că omenirea se va perfecționa, patria va înflori, și împărăția cerului ne va da izbăvirea sufletului. Și a iubi pe toate acestea. Aceasta e viața.

Stăm în pragul marilor prefaceri. Ne așteaptă primejdii redutabile. Chiar și națiunile mari și puternice sunt îngrijorate. Națiunea glorioasă franceză, și ea este plină de îngrijorare, și, prin cuvântul unui strălucit conferențiar al său: Pierre Lhande S. I., face apel la sfânta care, în vremea incursiunilor lui Atilla, fusese mântuitoarea Parisului. Un dialog emoționant.

— O sfântă Genovevă, o strajă sărguitoare, spune-mi ce zărești în întunerecul în care se adâncește privirea ta profundă? Custos, quid de nocte?

Ea răspunde: — La picioarele mele, este Parisul adormit în plăcerile sale, nebuniile sale, luxul său, bețiile sale... Bulevardul lumii, unde se precipită popoarele pentru a petrece nebunește...

— O sfântă Genovevă, ce mai vezi? Custos, quid de nocte?

— Zăresc pe ceice sufăr și pe ceice plâng, pe ceice se aprind și pe ceice se revoltă, pe ceice n'au nădejde în inima lor... Misereor. Vai, cât de milă mi-e de acest norod...

— O sfântă Genovevă, nu descoperi altceva în această neagră noapte, ceva ce ar reconforta sufletul tău și sufletul nostru? Custos, quid de nocte?

Și, straja sfântă ia în mână mica sa candela și o ridică deasupra Parisului, deasupra Franței și deasupra lumii. Și zice: — Da, zăresc altceva... O națiune atât de generoasă și atât de dulce, încât e ca și un arbore grandios, unde toate păsările cerului vin de se odihnesc... O națiune, mamă a misionarilor și a micilor surori, leagăn al operelor de milă și de dragoste, focar al sacrificiului și al eroismului, scaun strălucit unde fiii săi și fiicele sale se înalță pentru a merge de acolo la Dumnezeu, ca de acolo de sus, „să facă ploaie” peste ea și peste lume: „ploaie de trandafiri”...

Răspuns plin de mângâieri.

Dar noi, la cine să apelăm în aceste vremi de prefaceri și de primejdii, dacă nu la acela care, după cuvântul regretatului savant Vasile Pârvan, a fost nu numai creștinătorul ci și romanizatorul nostru?

— O strajă cerească, sfinte Nechita de Remesiana, apostol al Românilor, privește prin noaptea ce cuprinde plaiurile românești. Ce vezi? Custos, quid de nocte? O strajă sfântă, știm necredința și jaful și luxul... Cunoaștem suferința și plânsul norodului... Dar spune, nu vezi altceva în întunerecul ce cuprinde neamul românesc, ceva mângâietor pentru sufletul tău și pentru sufletul nostru? Custos, quid de nocte?

Și sfântul apostol răspunde: — Da, văd o rază de lumină, pe care întunerecul n'a cuprins-o... O Biserică mică ce stăruie în legăturile, pe care eu le-am așezat, în supunerea și dragostea către Roma eternă. Văd drumurile apostolice ale vlădicilor ei; mănăstirile care se populează cu slujitori și atrag zeci de mii de credincioși la picioarele Maicii Domnului; operele de luminare în școli și de caritate în spitale; văd batalioanele sfinte ale mirenilor, intelectuali și plugari, bărbați și femei, care muncesc în Agru — Ogorul Domnului — și în alte asociații creștinești; și, ceace îmi pricinuește cea mai dulce mângâiere, văd batalioanele sfinte ale tinerimei grupate în societăți religioase...

O, apostol sfânt al neamului, ajunge atâta Noi, generația care se duce, vom trăi și vom lupta și vom muri, cu această mare nădejde în suflet: destinul neamului nostru e asigurat, prin generațiile ce vin după noi, mai bune decât noi.

Bunul și milostivul Dumnezeu să blagoslovească noua generație, pe copiii intrați în școli. Să binecuvinteze munca lor, stăruința lor. Căci, dânșii sunt nădejdea zilei de mâine; viitorii conducători creștini ai României creștine.

Să ajutăm pe vestitorii credinței! Ingrijită de executarea poruncii dumnezeiești: Vestii evangheliști la toată făptura, Roma papală se adresează Urbi et Orbi, cu o scrisoare de îndemn la contribuție pentru scopurile operei misionare. Decretând ziua de 23 Octombrie c. drept zi a misionarilor, inculcă preoțimii catolice a tuturor neamurilor, fără deosebire de treaptă ierarhică, să stăruie din răzputeri pentru reușita acelei zile.

„Trebuie să ridicăm în toate părțile — așa glăsuiește apelul lansat de președintele Operei pentru răspândirea credinței — capele, bisericile, școlile și căminurile ale faptelor milei creștine, și odată cu pâinea credinței și a învățaturii trebuie să li-se dea (catehumenilor și neoconverșilor), nu odată, și muncă și pâine pentru a putea să trăiască...“ Mizeriile cu cari au de luptat crainicii evangheliști lui Hristos în acele părți din umbră și lăturea morții, sunt enorme. „Cui îi sunt necunoscute — spune aceeași scrisoare — suferințele și lipsurile atâtor misionari împrăștiați prin cele ostroave ale Océanelor, ori prin munți, fără să aibă asigurată măcar pâinea, și cel mai elementar confort al vieții? Cine nu știe de luptele pe cari aceștia trebuie să le susțină mereu împotriva puterilor vrăjmașe ale firii și ale oamenilor? Cine nu cunoaște primejdii nenumărate cari amenință, chiar pentru credința lor, pe acești răspânditori ai luminei? Și cine n'a auzit de șicanele, prigonirile și chinurile la cari sunt supuși uneori până la moarte șiucidere..., de jafurile și devastările continue, cari li sillesc pe cei rămași în viață să înceapă a doua zi recondirea ruinelor?“

Ceata celor ce se macină și se jertfesc în felul acesta pentru vestirea cuvântului curat și mântuirea sufletelor dă o oștire întreagă. Lăsăm la o parte călugărițele, catiheții mirenii și frații călugări laici ce muncesc în te-

ritoriile misionare. Rămâne și așa un număr extrem de important de preoți ce săvârșesc lucrul Domnului prin cele părți străine învățaturii și mângăierilor credinței creștine, de prin Asia, Africa, America și Oceania. — Luați după naționalitate, misionarii (amăsurat bine informatei „Revue Missionnaire“ din Martie c.) se împart așa: americani 214; australieni 4; austrieci 40; belgieni 815; canadezi 123; cehoslovaci 1; englezi 167; elvețieni 74; francezi 3000; germani 512; italieni 784; irlandezi 124; jugoslavi 2; luxemburgeni 13; olandezi 606; poloni 16; portughezi 25; spanioli 574; de diferite alte naționalități, nespecificați 1295. Total: 8389 preoți străini. Aceștia să li-se adaugă cei 3232 preoți indigeni și vom avea numărul de 11.621 slujitori ai altarului, cari s'au pus cu trup cu suflet în slujba marelui ideal al răspândirii credinței în lumea întunecului păgân.

Toți aceștia, și opera întreprinsă de ei, sunt avizați la ajutorul lumii creștine. Se și insistă din răzputeri să li-se vină într'ajutor, căci vrednici sunt. În eparhiile noastre de Lugoj, Maramureș și Oradea, s'au și dat îndrumări precise în această privință. Și e sigur că întreaga provincie noastră bisericească va purcede la fel. Cu neputință să rămână vre-un unghiu al acestei provincii care să nu contribuie cu obolul său, cât de modest, la clădirea sfântă a operei misionare. (P. Străjeru).

Festivitățile dela Satu-Mare

— Impresiile unui privitor —

Așteptat deja de multă vreme, *Preasfințitul Alexandru al Maramureșului* e primit la sosirea sa în oraș, în presara Duminicii trecute, de autoritățile civile și de mulțime de popor, român și străin. Primire strălucită, în urale entusiaste și sincere, cum numai în părțile Sălajului și a Maramureșului întors de pe calea înstrăinării și scăpat din ghiarele pieririi, se pot auzi. La „Calvaria“ — biserica Părinților Jezuși — e întâmpinat de sobor de preoți, în frunte cu p. protopop și arhidiacon

Aurel Dragoș. În numele Casei călugărești e salutat de p. superior Irski S. I. După care urmează o scurtă rugăciune și o călduroasă cuvântare a înaltului ierarh. — Prin aceasta, introducerea la serbări e făcută.

1. Praznicul adevărat e a doua zi, Duminică. Biserica Părinților Călugări e tixită de lume încă din vreme. Las' că și era de văzut o *slujbă arhierescă* săvârșită cu fast princiar, și era de auzit o *predică ierarhicească* de neuitat, pentru bogăția ei de idei, forma aleasă, și avântul apostolic cu care a fost spusă. „Ce strălucit orator arhierul vostru!“, mă asigură un prieten preot latin ce-l ascultase încântat, ca de altfel întreaga asistență, pe care n'o mai încăpea sfântul locaș.

De-acî se pleacă, în nesfârșit cortegiu, la biserica noastră în clădire, pentru a-i *binecuvânta temelile*. Zidurile, în roșu, s'apropie de coperiș. Opera dlui arhitect Smigelschi lasă să se întrevadă, și din cât s'a făcut până acum, capodopera ce are să fie. De dimensiuni monumentale, biserica din Satu-Mare, în ce privește stilul, va fi o perlă arhitectonică de artă româno-bizantină, acomodată întru totul, cu multă pricepere, împrejurărilor și lipsurilor religioase de azi. Capacitatea acestei biserici este de circa 1400 persoane în naos și pronaos, și cam 600 persoane în cele patru galerii laterale ale naosului. Dealtminteri, dela vasta cupolă centrală, plănuită să domineze întreaga clădire, și până la colțurile moarte și locurile de sub turle, totul e calculat și combinat de așa, încât să fie de folos și să contribuie totodată și la armonia și frumuseța întregului. — Și mă gândesc: de ce se risipesc deatâtea ori sume enorme pe îngrămădiri fără gust de cărămidă, var și tecuială, când, cu aceleași spese, s'ar putea ridica mândrețe de sfinte lăcașuri, dragi ochiului și inimii? Lecția aceasta, dată de parohia noastră din Satu-Mare, ar trebui învățată și realizată pe toată linia. Cum tot dela aceeași parohie, ori mai bine zis: dela același parohienii, avem de luat încă o pildă: dărnicia pentru Casa Domnului. Cele 3.135.000 (trei milioane și o sută treizeci și cinci mil) Lei adunate și dăruite de „Asociația Român-

Foiața „Unirii“

Astronomia și credința

— O seamă de spicuirii —

de prof. Nicolae Tarină

Apostolul neamurilor, Sfântul Pavel, în epistola către Romani, după ce laudă biserica din Roma pentru credința ei, le adresează păgânilor necredincioși cuvintele: „Cele nevăzute ale lui Dumnezeu dela zidirea lumii, din fapte fiind cunoscute, se văd, și veșnică puterea lui și dumnezeirea“. (Rom. 1, 18—21). Același adevăr îl exprimă și Sfântul Vasile cel Mare, când spune: „Noi suntem în lumea aceasta, ca într'o școală universală. Am primit mintea și ochiul, pentru a ajunge la cunoaștere. Și prin aceasta, suntem chemați, să-l cunoaștem pe Dumnezeu“.

Și aieveal Din cele mai vechi timpuri, spiritul omului a fost mereu atras de studiul corpurilor cerești. Frumusețea cerului a exercitat în totdeauna o influență deosebită asupra minții omenești.

Nesfârșitul cerului ni-se înfățișează ca un candelabru urlaș. Fără să vrem, ne pătrundem de taina măreției cerului și încercăm, și fără voia noastră, un sentiment de uimire văzând vârtejul de sorii, în mijlocul cărui noi călătorim, purtați de grăuntele nostru călător, prins

în cursa simultană a astrilor fără număr, spre fumul depărtat al nebuloaselor.

Renumitul filozof, Immanuel Kant, exprimă acest lucru în felul următor: „Două lucruri îmi umplu totdeauna inima de o admirație și un respect tot mai mare, cu cât mă gândesc mai des și mai îndelung la ele: cerul înstelat deasupra mea, și legea morală din mine“. Iar vestitul matematician francez, *Henry Poincaré*, privind cerul, a scris cuvintele: „Impresiunea ce o avem privind cerul înstelat, este îndoită: suntem uimiți, de o parte, de imensitatea spațiilor cerești, și de altă parte de regularitatea cu care se mișcă astrii“.

Spirite distinse au observat că este o legătură între fenomenele mecanismului ceresc. Astfel în zilele noastre, Abatele *Th. Moreux*, directorul Observatorului Astronomic din Bourges, în scrierile sale ne spune, că „în marea carte a Naturei, deschisă în fața ochilor noștri extaziați, se arată pretutindeni o Forță puternică și misterioasă ce regulează viața omidei, ca și pe aceea a plantelor sau a stelelor îndepărtate, și că în dosul fenomenelor grandioase, pe cari le contemplăm, această puternică Forță ne apare totdeauna prezentă în toate colțurile acestui vast Univers“. Astronomul *Camille Flammarion*, în opera sa „Dumnezeu în natură“ examinând corpurile cerești încheie cu versurile regelui profet David, închinându-se înaintea unei atât de mari măreții: „Cerurile spun măreția lui Dumnezeu și făcerea mâinilor lui o vestește tăria“. Dela

astronomul german *Iohannes Kepler*, ne-au rămas rândurile: „Îți mulțumesc Creatorule și Doamne, că ne-ai dăruit aceste bucurii de creațiunea Ta, admirația de operele mâinilor Tale. Eu am făcut cunoscută strălucirea operilor Tale, pe cât spiritul meu mărginit a putut să cuprindă nemărginirea Ta“. *Alexandru Volta* scrie și el, cu smerențe și convingere: „Eu îmi cufund privirea în Evanghelie, ca și în ceruri, și cred în adevărul misterelor credinței“. *Isaac Newton*, matematician englez, care a descoperit legea atracțiunii universale, și a fost cea mai aleasă minte într'ale matematicii astronomice, în operele sale se întreabă: „Cine a zidit aceste milioane de lumi, și cine a zidit acest echilibru minunat între ele, care umple de uimire mintea cercetătoare?“ Și tot el răspunde: „Dumnezeu“.

Să mai amintim și alte spirite înalte, ca vestii Copernicus, Galilei, Arago, Euler, Herschel, Leverrier și alții, cari au fost și rămân fala științei și a minții omenești? — Cu toții au avut credința într'un Dumnezeu personal.

Astronomia adevărată nu este contrară credinței adevărate. Cunoștințele frumoase ce le învățăm din această știință formează, împreună cu credința, un întreg armonios, cum apare și din cuvintele citate ale savanților la cari ne-am provocat și cari au pus baza acestei științe.

Noi, ceștialaltii, văzând proporțiile urlașe ale lumii și regularitatea punctuală care domnește în lume, simțim și noi că materia nu

celor Sătmărene" spre scopul ridicării acestui sfânt lăcaș de rugăciune, sunt o dovadă ce face de prisos orice comentariu. Arhiepiscopul a reliefat, la binecuvântarea temeliei, acest spirit de jertfă, aducându-i cuvenitul prinos de laudă. I-l aducem și noi cu dragă inimă, cu dorința ce-o mărturisim sus și tare: Facă Domnul să avem cât mai multe Asociații feminine ca cea din Satu-Mare. — Inimi bune și darnice sunt destule în sânul neamului nostru. Trebuie numai să te știi apropiată de ele, și bătăliile pungiilor se deschid, colțurile de mahramă se desleagă...

2. La fel de înălțător și promițător a fost și *congresul de după masă al Agrului*. Cu vântează și aici Preasfințitul Alexandru, marcând orientări luminoase în calea ce are de străbătut asociația mirenilor noștri. — Vorbește calm, profund creștinește și cuprinzător președintele Agrului eparhial, d. Dr. Florent Mihalyi; tot la nivel înalt ținându-se și ceilalți doi conferențieri: d. Dr. Ionel Pop și p. prof. Berinde, unul fixând adevărul că renașterea societății nu poate veni decât din credință și prin credință, celălalt trăgând vâlul de pe vrăjmașii de azi și de totdeauna ai crezului și moralei creștine. Spun cuvinte inimoase și d. Dr. Oșianu, prefect; Titus Demian, primarul orașului; doamnele: Marta Epure și Emilia Ungur; d.ș. prof. Berinde, p. prof. Boroș din Sighet, d. Dr. Ilie Barbu ș. a. Deosebit de bună impresie face vorba cumpănită, de frățescă înțelegere, a p. prof. ortodox Rujdea, din localitate. — Intregește și încununează însă tot ce s'a spus cu vorba, constatarea că, *în Maramureș nu există, parohie sau filie în care să nu se fie constituit deja Agrul*. Și mă întreb iarăși: Dacă asta-i cu puțință în Maramureș, de ce nu și aiurea? Si hi et hae potuerunt, quare non et alii? Și nu știu ce să răspund. Adecă, mai bine zis, ocolesc răspunsul. E prea dureros. — *Concertul de seara*, organizat de reuniunea de cântări „Vasile Lucaci” de sub conducerea d. Adrian Demian, a fost o revelație pentru publicul prezent în număr important, atât în ce privește prestațiile corale și

s'a putut face dela sine, că ordinea și finalitatea din lume strigă după Dumnezeuul concepției noastre teiste.

Căci în fața cerului înstelat și a pământului împodobit știința, la fel cu religia, își pune aceeași întrebare: Care-i originea lor? Dela răspunsul, pe care-l vor da la această întrebare, atarnă pacea sau războiul dintre ele. Iar răspunsul unul este: Universul întreg, inclusive pământul, sunt opera lui Dumnezeu.

Mussolini spune într-o cuvântare: „Știința explică pe cum al fenomenelor. Religia explică pe *pentru* al fenomenelor, pe care știința nu-l poate explica. E o zonă de mister, înaintea căreia spiritul omenesc trebuie să-și plece genunchii și pe care trebuie să scrie acest cuvânt: Dumnezeu”. Astronomia, relevând unitatea forțelor ce conduc astrele, și unitatea compoziției lor, ne conduce la Celce a zidit aceste lumi prin cuvântul său. Dar fiind mărginită la timp și spațiu, e complectată prin credință, cum notează Lagrange. Credința cu nimic nu poate fi înlocuită. „Prin credință pricepem că veacurile au fost întocmite prin cuvântul lui Dumnezeu”, vorba apostolului (Evrei 11, 3).

Să păstrăm deci credința, în perfectă armonie cu știința cea adevărată. Și să fim siguri că știința nu poate neglija religia, fiindcă religia e cea mai puternică temelie a ei. Vorba unul învățat: „Toată știința lumii se macină, dacă-și uită de Dumnezeu”. Știința fără religie este o primejdie, de care Cel de sus să ferască patria și neamul românesc!

muzicale, cât și privitor la bogatele și interesantele lămuriri istorice ale d. Ferentiu cu referire la trecutul nostru bisericesc din acel oraș. Frumoasa sumă încasată în favorul noii biserici a ridicat simțitor danile zilei (așa mi-s'a spus: 15.000 cu cheta, 5000 dela un domn a cărui nume îmi scapă, și 20.000 de la Arhiepiscopul slujitor).

Ar mai fi ele multe de adăus, dar spațiul foii nu-mi îngăduie. Relev doar de încheiere faptul semnificativ că la băncetul ce-a urmat slujbei sfinte, printre toasturi, s'a auzit și unul în limba ucraineană. Il ținea preotul unit rutenian Marina. — Unde s'ar fi putut așa ceva pe vremea ungurească? Hotărât: stăpânirea românească i-a ajutat pe rutenii dela noi să se treziască la conștiința națională, scăpându-i de maghiarizare. Preoții ruteni nu se mai rușinează de limba neamului lor, nici nu mai poartă groaza represaliilor pentru folosința ei. — Și încă ceva: La sf. liturghie slujită luni în biserica rutenă unită din Satu-Mare, din prilejul vizitei canonice făcute aci, răspunsurile s'au dat, toate, numai în limba veteroslavă și română. Păstorii ruteni maghiarizați ai Preasf. Rusu au putut să înțeleagă și dintr'asta cum vede Păstorul lor cel mare chestia limbii liturgice, și cum o aplică. Ce vor fi gândit și ce vor mai gândi în inimile lor, — știe Dumnezeu și ei.

Prof. Dumitru Neda

Religia în școala primară. Experiențe dureroase au dovedit tuturor celor ce au darul înțelegerii, că viața fără credință e un înfiorător calvar; e chiar o imposibilitate. Studiile mai noi de psihologie au dedus că, la baza actelor noastre voluntare, stă credința. Poți voi numai ceea ce crezi. Importanța individului în orchestrația socială e în funcție de credință, de puterea credinței lui. În clipele de criză și indecizile învățăturile sf. Evanghelii sunt calde și decisive revelații, iar figurile marilor creștini pietre de îndreptar la răscruce de drumuri. Numai așa se pot explica tendințele actuale ale omenirii spre spiritualitate, spre o viață mai în concordanță cu preceptele Mântuitorului. Și nu pare a fi departe timpul când viața și faptele dumnezeiescului Fiul vor fi idealul de viață al întregii omeniri. E de dorit deci și util ca această primenire sufletească să se introducă și în școală cât mai de vreme.

Rolul religiei în școală este de a desvolta sentimentul religios, de a-l întări, sădind cât mai trainic pe Dumnezeu în sufletul copilului. Acest sentiment închide în el un mănunchiu dintre cele mai nobile manifestări sufletești: frică, speranță, umilință, înălțare, supunere, sacrificiu, bunătate și iubire, care sunt cu totul diferite de cele pe care le avem față de oameni.

A corespuns învățământul religiei scopului pe care îl are în școală? Mie mi-se pare că numai în mică măsură. Absolvenții și elevii se mândresc cu necredința lor, erijându-se cu sfidătoare inconștiență în liber-cugetători. Sunt blazați, sceptici, renunțând cu penibilă descurajare la ori ce luptă. În fond, ei nu sunt de condamnat. Sub veleitățile de ateism se ascunde o dureroasă frământare sufletească în căutarea unui sprijin moral. Il vor afla însă numai atunci când vor întâlni omul cu bogăție de suflet, cu abnegație de misionar, predicând fascinantele adevăruri ale sf. evanghelii din convingere pură.

În ce privește școala primară, religia trebuie să se adreseze în primul rând inimii. Religia, înainte de ce s'ar învăța, se simțește. Un cuvânt spus din convingere, cu inflexiuni în care să vibreze iubire și bunătate, face mai

mult decât oricâte pagini învățate; *numai învățate*. Sufletul clasei primare e un seismograf fin, un alambic perfect care separă cu precizie matematică sinceritatea de ipocrizie. — Pentru ca religia să-și ajungă scopul nobil și decisiv, pe care îl deține în evoluția interioară a viitorului credincios și om din școală, are nevoie de predicatori blânzi și convingși, și de manuale potrivite care sunt auxiliare prețioase.

Cred că nu e de prisos aducerea în discuție a acestei probleme acum când se plănuiește o reformă radicală a învățământului primar. Soluționată și adecvată sufletului școlăresc, ar fi un îndreptar ideal pentru viitoarele generații, și o imensă contribuție la purificarea sufletelor de multele și absurdele superstiții de azi. În momentul oportun, eu voi reveni asupra acestei chestiuni. — (Inv. Romul Ionaș).

Sfântul Scaun pentru săracii Rusiei.

Drept întregire la o lucrare a lui L. Kawan despre mizeriile europene, din anii din urmă, lucrare în care se face despre cât a făcut Vaticanul pentru alinarea suferințelor din Sovietia, „L'Osservatore Romano” din 15 Sept. c. vine cu o seamă de precizări mult grăitoare.

Aflăm, din cele publicate în acest cotidian al Cetății Vaticanului, că Papa Benedict XV, de fericită pomenire, a dat, în 1921, un milion de Lire ajutor pentru copiii înfometați din Rusia, și a trimis și un vagon de alimente în acelaș scop. Urmașul său, actualul Pontifex, îndată ce ajunge în Scaunul Sf. Petru, se gândeste la același nefericit năpăstuiț, pe lângă plaga bolșevică, și de nerodirea țărilor. După raportul p. prof. E. Walsh S. J., trimis la fața locului, Vaticanul încheie un acord cu Comisia Americană de ajutorare și trimite, la 24 Iulie 1922, cu daruri de două milioane și jumătate Lire în bani, 12 călugări (9 preoți și 3 frați laici) să facă în acele părți ale mizeriei slujba de samaritanii îndurați. În acelaș timp apelează și la milostenia întregii lumi catolice.

Trimișii Papii se opresc în Crimeea și s'apucă de lucru în ziua de 29 Sept. 1922, sârbătoarea sf. arhanghel Mihail în biserica Apusului. Copiii cărora le trebuia hrană, haine și leacuri — mulți fiind greu bolnavi, — sunt aduși cu sutele și cu miile. După puține zile, într'un singur departament, în cel de Eupatoria, erau aranjate 92 de bucătării, în totatătea localității, dând de mâncare la 13613 copilași, mai apoi la 23.090, ca în scurtă vreme să facă bine la fel alor 39.305 de atari nenorociți, fără căutare la lege, rasă și apartenența politică a părinților: Armeni, Evrei, Ruși și Tatauri.

Iarna anului 1923 vine cu nevoi mărite, amenințând milioane de vieți omenești. Cel 12 călugări se împărțesc așa: 3 rămân la Crimeea, trei merg la Moscova, doi la Rostov pe Don, trei la Krasnodar, iar p. prof. Walsh și un p. american se ocupă de organizarea generală, ca nu după multă vreme un nou părinte călugăr să deschidă un nou centru de ajutorare la Orenburg. Organizația aceasta vastă de lucru la 2000 cooperatori Ruși, asigurând hrană zilnică la 160.000 de inși. Din toamna lui 1922 până în Februarie 1923 au fost consumate 1103 tone de făină, 400 tone lapte comprimat, și totatătea tone de orez, ca să rămânem numai la alimentele de bază. — Familiilor li-se distribuiau pachete de câte 22 Kg. de făină, 11½ Kg. orez, 9 Kg. lapte condensat, mai bine de 6 Kg. zahăr, mai mult de 4 Kg. slănină și câte ½ Kg. tea. Așa s'a făcut, — ca să cităm numai câteva orașe, — în Odesa, Alexandrowsk, Kiev, Jitomir, Gomet, Minsk, Mohilev, Vitebsk, Pskov, Petrograd, Arhangelsk, Vologda, Tver, Tula, Orel, Kurk, Voronej,

Kharkov, Batum, Kazan, Ufa etc. — La cece să se mai adaugă casele de îngrijire a multilor de bolnavi lăsați în plata Domnului, fără medici și fără orice asistență socială.

Impărțitorii mii Sfântului Scaun s'au reîntors la casele dela cari plecaseră numai în Septembrie 1924, când se epulzaseră toate posibilitățile de a mai stăru pe calea începută cu doi ani mai înainte.

Știri mărunte

Personale. Preaven. Ordin. arhiep. a numit pe pâr. *Ioan Masca* din Iclânzul de paroh la Cipău; pe d. *Ioan Sâmpălean*, cleric absolvent, de econom la internatul Școlii Normale de învățători; pe d. *Ioan Radocea* de învățător la Școala de aplicație de băeți, iar pe d. *Zorica Bude* de măestră la Școala de menaj. — Ven. Ordinariat al Maramureșului a trecut pe pâr. *Dr. Vasile Câmpăan* din Goruia la Nadișul Silvaniei, în calitate de paroh.

Încă o fundațiune. Un mirean de bine, absolvent de teologie, d. *Ionel Cionca*, contabil la Banca Națională Agrară din Târgu-Mureș, a avut fericita inspirație, — pe care a și urmat-o — de a rambursa, cel puțin în parte, cheltuielile avute de biserică cu creșterea sa. A pus deci la dispoziția Ven. Ordinariat al Maramureșului suma de 30.000 (treizeci mii) Lei, cu destinația de a servi drept fond din care să se premieze acei leviți ai eparhiei, cari se vor distinge pe terenul oratoriei, sau vor dovedi interes special pentru vre-una din ramurile gospodăriei practice. — Laudă fondatorului și celor ce-i vor urma pilda!

Revenirea fiului rătăcit. Il cheamă Iosif-Ioachim Nunes. Fusese preot. Dar cele ale lumii acesteia au înăbușit pe preotul, rămânând numai mireanul. Și-a părăsit altarul, și s'a lăpădat și de credința tinerețelor sale, căutându-și fericirea în munca științifică profană. A lucrat mult și s'a impus. Drept recunoștință a vrednicilor sale i-s'a dat o catedră la universitatea din Lisabona. Lumea l'a încărcat cu onoruri. Pace însă, și mulțumire cu sine, — nu i-a putut da niciodată. Iar anii trec, puterile scad și mormântul se propie. De Nunes, ca de toți și de toate. Gândul celor ce vor să fie l'a desbuimăcit pe savantul de renume într-ale filologiei portugheze. Greu bolnav, și simțindu-și aproape sfârșitul, s'a împăcat cu biserică. Și-a cerut iertare, pe care i-a și dat-o cardinalul-archiepiscop al Lisabonei, și așa, liniștit, după atâția ani de neliniște, a trecut în August c., în vârstă de 63 de ani, la cele veșnice.

Surpriză geografică. Sigur că foarte multa lume va rămânca surprinsă când va auzi că Roma, în ce-i privește numele, nu-i una singură pe glob. Acest nume îl mai poartă doar și multe alte localități. Așa, se cheamă Roma un foarte modest orașel din ostrovul scandinav, Gottland. America de sud are trei Rome: una în republica Argentina, alta aproape de Bahia, a treia în Țara Focului. În Queenslandul Oceaniei încă se află o Romă. Arhipelagul malaez are și el una. Asemenea și Birmania Africeii de sud, pe pământul Basuților. Statele Unite ating și sub acest respect recordul: se mândresc cu nouă Rome, aflătoare, câte una, în statele: Indiana, Texas, New-York, Virginia, Iowa, Kansas, și Pensilvania, iar două în Georgia.

Israelit întru care nu este fățărle. S'a trezit la viață în 1890, în casă jidovească, păstrătoare de legi și datini evreiești. La vârsta de 13 ani e declarat »Bar Mitzwah«, cece se tălmăcește: Fiul Legii. Ca atare intră, în 1917, în marina Statelor Unite. Aci lăgă prietenie cu doi ofițeri catolici. Unul dintre aceștia îl invită,

în 1919, să petreacă o vreme la el. Primește și se întoarce alt om. Pilda vieții de înaltă spiritualitate, ce a observat în familia în care intrase; același idealism văzut și în cercul prietenilor ce trăgeau aci; cărțile căpătate dela mama prietenului său și studiate serios, i-au deschis ochii pentru o lume nouă. Preotul vasului de marină li completează instrucția religioasă, și în 8 Februarie 1920 Arthur Klyber e botezat deja. După ce scapă de serviciul maritim intră în seminarul pregător al Părinților Redemptoriști din Kirkwood. Insistențe și rugăminți pentru a-l abate dela calea apucată rămân zadarnice. Se face călagăr redemptorist. În vara acestui an a primit apoi și darul preoției, la Okonomowa (Statele Unite) prin punerea mâinilor arhiepiscopului Samuil Strich din Milwaukee. — Minunate sunt căile Domnului!

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânii III. după Înălțarea Sf. Cruci, va predica în catedrală pâr. *Octavian Modorcea*, prof. la liceul de băeți.

— Blajul are oaspeți noi, din lumea școlărească: elevi și eleve, veniți aici să-și deie examenul de bacalaureat. Sunt cu totul 121 de inși, dela liceele noastre (de băeți și fete), dela liceul Aurel Vlaicu din Orăștie, dela cele de stat din Dumbrăveni și Sighișoara, dela cele evanghelico-luterane din Sighișoara și Mediaș, dela cel romano-catolic din Alba Iulia și dela cel reformat din Aiud. Președintele comisiei examinătoare este d. Dr. Alexandru Borza, prof. univ. în Cluj, făcând parte din aceeași comisie: dd. Al. Lupeanu — Blaj (l. română), Pierre Chancier — Alba Iulia (l. franceză), Horia Teculescu — Sighișoara (filozofie și drept), Dr. Coriolan Suciu — Blaj (istorie), dna Emilia Hopârteanu — Blaj (geografie) și d. Traian Cucuian — Sibiu, la matematică.

Dela rampă 'n mănăstire. Calea bătută de artista parisiană Jvonne Hautin place și e urmată și de alții. Mai nou, se înțelege că tot din Paris, vine știrea, că a făcut la fel și artistul teatralist Henry Vermeil: a părăsit bina pentru a se retrage între tăcute ziduri de mănăstire. Drept scăpare din sgomotul lumii și a ales austerul ostrov al unei chinovii cartauziene. — Spiritul sufă unde-i este voia...

Indieni albi. În tot răul e și-un bine. În războiul dintre Paraguay și Bolivia, pentru ținutul Gan Chaco, s'a dat prin pădurile seculare, ce despart Brazilia de Paraguay, peste un trib de indieni albi. Ei înși zic »gujaquies«. Sunt mici de statură, fără păr pe trup, cu ochii vi-neți, nas acvilin și părul capului blond. Extra-ordinar de isteți și agili. Sălbatici veritabili. Idee n'au de nimic ee-i cultură. Carne abia de mănâncă. Se hrănesc cu miere și poame. Nu stau în nici o atingere cu nici un alt trib. Pare foarte aproape de adevăr ipoteza că acești fii ai naturii sunt urmașii unei cete rătăcite de a celor dintăiu emigranți europeni în acele părți. Pierduți cu totul pentru lumea din care au plecat și, amestecați și cu ceva trib autohton, s'au sălbătăcit total în decursul veacurilor.

Efect magic. Să te ferească sfântul de răsmirița femeilor: te omoară cu gura. Directorul unei case comerciale franceze gata-gata s'o pătiască. Dase mânia în personalul feminin al casei — cum scrie »La Croix«, — și nu era modru să iasă cu ele la capăt. Strigau pe întrecute, toate, în aceeași vreme. Vai de om! În vacarmul acela asurzitor, pe lângă care cel din casa deputaților de oriunde e floare la ureche, îi vine directorului o idee fericită. »Doamnelor și domnișoarelor, nițică liniște, rogu-vă. Nu vorbiți toate deodată. Să ia cuvânt cea mai bătrână, iar celelalte s'asculte cu tot calmul«. — Efectul a fost deadreptul magic: s'a făcut dintr'odată tăcere

Tipografia Seminarului Teologic gr.-cat. Blaj

sepulcrală. Arțagoasele de pân'aci s'au strecurat afară, una după alta, fără să se mai auză un singur cuvântel măcar.

† **Văd. Caterina Folea n. Frățilă**, văduva de preot, s'a stins din viață în Boziaș, Marți la 20 Sept. c., în anul 74 al vieții și 5 al văduviei sale cinstitute. — Odihnească în pace!

† **Mircea Puia**, copilășul de doi ani și jumătate a d. prof. Laurian Puia dela liceul nostru de băeți, și a doamnei Virginia n. Dumitrescu dela Școala Normală de fete, și-a închis pe vecie ochisorii trupului, Luni, în 26 Sept. c. — Fie-i somnul lin și îngerii pe-aproape! Și Dumnezeu să mângăie pe îndurerații părinți, cărora le transmitem și pe această cale sincere condoleanțe.

Telefonul „Unirii“

B. Cluj. Din partea noastră putea să aibă bună pace bunița dela Dr. I-am răspuns, pentru că ne-a provocat. Altfel am fi ocolito. Nu de alta, dar pentru că o știm cât e de îndărătnică, chiar și fără să ne-o spună. Iar a discuta cu babe îndărătnice și cu arțag, înseamnă a bate apa'n piură. Mai ales când e pe exegetizare. Do-vadă și provocarea la textul scriptural: De te lovește cineva peste obrazul cel drept, întoarce-i și cel stâng; text pe care ni-l aruncă în obraz, crezând că ne dă gata, după asigurarea în prealabil că »și babele cunosc Cartea cea Sfântă«. — Să-i fie de bine, și bucure-se de cunoștințele sale biblice. Operează cu ele ca pocăiții, n'avem ce zice. Atâta doar că, tot în Scriptură, dar într'altă parte a ei, stă că Mântuitorul fiind târît în fața sinedriului și palmuit peste obrazul drept, n'a întors și pe cel stâng... Și nu mai pricepem unde-i greșala: în conduita Nazari-neanului, care n'a fost consecvent cu principiile afișate de sine însuș, ori în interpretarea buniții, ce trece totul prin sita îndărătniciei sale; chiar și învățătura Cărții Sfinte, fără să țină seamă de textele paralele și de alte »mărunțișuri« cari nu pot fi bagatelizate, dacă-i vorba să înțelegi o doctrină biblică în întregimea ei? — Incolo: pace și frăție!

M. Bazargic. Cine a spus că Bai-Ganciu nu mai există în carne și oase? Am vrea să dăm față cu el, ca să-l desmintim, arătându-i viu, cu capu'n urechi, cum s'ar zice, deastădată în postura de mare savant, nu de zarzavagiu. Răspunde — bată-l vina, — taman la numele de Ganciu: Dr. Gantscho Tzenoff. Așa zău. Și a scos și o carte groasă (X-368 pag.) la Berlin: Die Abstammung der Bulgaren und die Urheimat der Slaven. Acum asta ca asta: treacă-ducă-se. Treaba lui Ganciu dacă vrea să se producă în lumea învățaților germani. Dar să-l vezi ce și-a pus în gând să dovedească, și să te tot crucești. Vrea să răstoarne toată istoria. — auzita-i? Căci iaca de ce-i vorba: ține morțiș că Bulgarii sunt autohtoni în Balcani de când hăul și părăul, nu de prin veacul VII. d. Hr., cum susținea și susține încă istoria. Pe pagini îndesate se oțărăște să probeze că vechii Daco-Ilirieni = Schiți și Slavi = Bulgari. Chiar și o parte dintre Celți au fost tot Bulgari. Parisul, probabil, — așa zice Ganciu, — a fost întemeiat de străbunii săi. Troienii bătrânei Iliade nu sunt altceva decât Bulgari sadea. Vechea Troie nu era în Asia mică, ci în Macedonia. Printr'un joc al hasardului numele Traian s'a substituit celui al Troiei. Roma însăși a fost întemeiată de Bulgari. Dovadă și limba bulgară, care e cu mult mai înrudită cu latina decât limba română... Și altele, și altele, pe același calapod. — Pentru alungarea amărăciunilor ce Vă năpădesc în urma deplasărilor dese ce caută să faceți prin împrejurimi, nu Vă putem recomanda lectură mai distractivă ca lucrarea bulgarului Dr. Gantscho Tzenoff. Drept că editura (W. von Gruyter) i-a pus un preț foarte ridicat (22 Mărci) — bagseama în siguranța desfacerii într'un număr de exemplare extrem de mare, — dar de ce să nu jertfim și pentru o asemenea distracție... intelectuală?

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

foșt

SCHIEB & KAUNTZ
Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu, efep-tuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă

13-7 999

Citiți și răspândiți „UNIREA“